

Kunnskapsdepartementet
postmottak@kd.dep.no

Postboks 1025 Sentrum, 0104 Oslo

Telefon 21 02 34 00

Telefaks 21 02 34 01

Besøksadresse Tollbugata 35

Kontingentkonto 8380 08 68621

Bankkonto annet 8380 08 68605

post@forskerforbundet.no

www.forskerforbundet.no

Foretaksnr 971 422 505

Deres ref: 15/5197

Vår ref: 140382

Vår dato: 28.01.2016

Høring - forslag til endring i forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning

Forskerforbundet støtter arbeidet med å utvikle en nasjonal strategi for utdanningskvalitet, ny modell for tilsyn med høyere utdanning og målet om å styrke NOKUTs bidrag til kvalitetsheving i universitets- og høyskolesektoren.

Forbundet stiller seg dermed bak at NOKUT i større grad kan foreta akkrediteringen uten oppnevnte sakkyndige, slik det her legges opp til. Vi mener ideen om et mer målrettet tilsyn med kvaliteten i allerede akkrediterte studier på alle nivåer er god, og håper den vil bidra til bedre og mer kontinuerlig kvalitetsarbeid ved landets universiteter og høyskoler. Det gjelder imidlertid å finne retningslinjer, strukturer og praktisering som ikke bidrar til ytterligere byråkratisering, rigiditet og uklarhet. Vi vet det er en sammenheng mellom størrelse og kvalitet, men også at det kan være utmerket kvalitet i et lite miljø. Slik sett må vi ha et akkrediteringssystem og tilsyn som ikke opererer med absolutte kvantitative minimumsstandarder. Forskerforbundet slutter seg derfor til grunnprinsippene i endringsforslagene i studiekvalitetsforskriften om NOKUTs tilsynsvirksomhet (§1 og 2).

Når det kommer til akkrediteringen av institusjonene viser de siste årenes bestrebelser ved mange høyskoler om å bli universitet at dette virker attraktivt på mange måter. Strukturreformen har ført til flere fusjoner uten at kvaliteten dermed er blitt bedre av seg selv. Andre som har arbeidet systematisk med akkrediteringskrav og kvalitet er med dette forslaget enda lenger unna å bli universitet. Kompetansen blant de ansatte er stadig økende og på sikt vil flertallet av de ansatte ved høyskolene inneha doktorgradsutdanning. Med denne utviklingen følger også et legitimt ønske om økt tid og ressurser til FoU i hele sektoren. Dette er i utgangspunktet en positiv utvikling som fremmer kvaliteten på undervisningen, forskningen og formidlingen. Gitt dagens regelverk med mulighet for å kunne skifte institusjonskategori vil høyskolenes ønske om samme grad av autonomi og selvstyre som universitetene være en legitim drivkraft.

Forslagene til innskjerping på kravene for å bli universitet vil ikke gjøre noe med de underliggende drivkreftene bak universitetsambisjonene. Innføring av strengere krav vil derfor mest sannsynlig ikke stoppe noen fra å prøve å bli universitet. Det vil snarere kunne understreke betydningen av å mobilisere alle ressurser for å innfri kravene og forsterke insentivene til nye fusjoner i sektoren. En tilsynsmodell som i større grad baserer seg på selvakkreditering og grundige og gode evalueringsrutiner

vil kanskje dempe noe av bestrebelsene etter å bli universitet, men antagelig er det fremdeles høye ambisjoner om å bli universitet ved mange av de gjenværende høyskolene. Endring av kriteriene for å gjøre det lettere eller vanskeligere å endre institusjonskategori vil ikke løse dette. I verste fall kan det føre til at enda mer av ressursene tas fra grunnutdanningen for å drive kostbare forskerutdanningsprogrammer for å innfri stadig høyere akkrediteringskrav. Forskerforbundet går derfor mot forslaget om å stramme inn på kriteriene for å bli universitet.

I høringsbrevet omtaler departementet to alternative forslag til hvordan en helhetlig vurdering (i §3-5(2)) kan gjennomføres:

1) Utgangspunktet for en helhetlig vurdering er at alle krav i lover og forskrifter er fylt. Deretter vurderer NOKUT om institusjonen kan bære de fullmakter institusjonsakkrediteringen gir. Dersom disse ikke er tilfredsstillende oppnår ikke institusjonen akkreditering.

2) NOKUT gjennomfører en skjønnsmessig vurdering av kvantitative krav. Etter en helhetlig vurdering kan kravene til institusjonsakkreditering være oppfylt selv om ikke alle kvantitative krav er fylt.

Forskerforbundet støtter med utgangspunkt i avveiningene over alternativ 2. Det er vanskelig å se disse alternativene igjen i endringsforslagene i §3-5(2).

Vi merker oss også at departementet i sitt høringsbrev ikke drøfter om noen av endringsforslagene har innvirkning på spørsmålet om akademisk frihet slik de i dette tilfelle er nedfelt i UH-loven § 1-5.(3-4). Forskerforbundet ser at det er grenseoppganger her som iallfall burde vært drøftet.

Nedenfor følger våre kommentarer til de enkelte endringsforslagene i høringen.

§ 1.3 og 1.7

Forskerforbundet har ingen kommentar til endringene.

§ 2-1. Krav til systematisk kvalitetsarbeid

(3) Institusjonene skal gjennomføre periodiske evalueringer av sine studietilbud. Representanter fra arbeidslivet og studentene skal delta i evalueringene. Evalueringsresultatene skal være offentlige.

§ 2-1.(3) Det kan være positivt at representanter for arbeidslivet trekkes inn i slike evalueringer, men det fremstår som unødvendig byråkratisk å stille dette som et absolutt krav ved periodiske evalueringer av alle studietilbud.

(4) NOKUT skal fastsette utfyllende kriterier for institusjonenes kvalitetsarbeid i forskrift.

§ 2-1.(4) Forskerforbundet merker seg at «i samråd med sektoren» er fjernet fra ordlyden om at NOKUT skal fastsette utfyllende kriterier for institusjonens kvalitetsarbeid i forskrift. NOKUT pålegges med dette veldig vide fullmakter, som kan bidra ikke bare til ytterligere byråkratisering og rapporteringssystemer, men også kan utfordre den akademiske friheten. Selv om utformingen av egen forskrift ikke kan gjøres «i samråd med sektoren», er forbundet bekymret for den minkende medvirkningen institusjonene, student- og arbeidstakerorganisasjonene med dette får i utformingen av kriteriene for kvalitetsarbeidet.

Forskerforbundet foreslår at tillegget «i samråd med sektoren» beholdes.

§ 2-2

Forskerforbundet har ingen kommentar til endringene.

§ 3-1

Forskerforbundet har ingen kommentar til endringene

§ 3-2(2) og 3-3(5)

Forskerforbundet støtter alternativ 1 i begge disse tilfellene. I tråd med vår argumentasjon over, vil rene kvalitative krav være det beste. Det gir best fleksibilitet og antagelig mindre byråkrati og uønsket tilpassing til målstyringsparametere. Argumentene mot et krav som i hovedsak baserer seg på telling av ansatte med førstekompetanse er følgende:

1. Kan gi en falsk «trygghet», da kompetansen enten ikke er relevant nok eller reelt bidrar inn i studiet
2. Kan føre til uheldig rekrutteringspolitikk og faglige prioriteringer, da man presses til å fylle opp en «kvote» med en viss type kompetanse innen korte frister
3. Studier med høy realkvalitet som ikke innfrir kvantitative krav, vil ikke få akkreditering

§ 3-2(4)

(4) Mastergradsstudiet skal være tilknyttet et fagmiljø med høy faglig kompetanse innen utdanning, forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid og faglig utviklingsarbeid i alle deler av studiet, og som kan vise til dokumenterte resultater på høyt nivå og resultater fra samarbeid med andre fagmiljøer nasjonalt og internasjonalt.

Forskerforbundet er skeptisk til å innføre som absolutt krav at fagmiljøet skal kunne dokumentere resultater fra samarbeid med andre fagmiljøer nasjonalt og internasjonalt. Det kan være fag av spesiell nasjonal karakter, både profesjonsutdanninger og disiplinfag, hvor samarbeid med fagmiljøer i andre land ikke er tilstrekkelig relevant til at man skal måtte pålegge miljøet ikke bare å ha et samarbeid men også vise til felles resultater. Tilsvarende kan gjelde for andre fag at det ikke vil finnes andre fagmiljøer i Norge det er relevant å samarbeide med.

Forskerforbundet foreslår at ordlyden endres til: «... som kan vise til dokumenterte resultater på høyt nivå og samarbeid med relevante fagmiljøer nasjonalt eller internasjonalt».

§ 3-3(3)

(3) Doktorgradsstudiet skal være tilknyttet et fagmiljø med høy kompetanse innen utdanning og forskning, som kan vise til dokumenterte forskningsresultater, inkludert publisering, på høyt internasjonalt nivå, og resultater fra samarbeid med andre fagmiljøer nasjonalt og internasjonalt.

I tråd med punktet over, vil Forskerforbundet også her innvende at det ikke er relevant for alle fagmiljøer med samarbeid både med nasjonale og internasjonale miljøer. Dessuten er formuleringen «på høyt internasjonalt nivå» i beste fall diffus. Tatt på alvor betyr dette at bare fagmiljøer som stikker seg ut som verdensledende vil kvalifisere. Et komma vil hjelpe på («høyt, internasjonalt nivå»), men spørsmålet er likevel om dette er et operasjonelt mål.

§ 3-3(6)

Institusjonen skal dokumentere at den har kapasitet og rekrutteringspotensial til å ta opp minst 15 stipendiater til studiet i løpet av fem år etter oppstart, og sannsynliggjøre at den over tid kan opprettholde et doktorgradsmiljø med minst 15 stipendiater. Minst halvparten av stipendiatene skal ha hovedarbeidsplass ved institusjonen.

Forskerforbundet er prinsipielt kritisk til et slikt minimumskrav og er også kritisk til de foreslåtte forskriftsendringene. Kravet om volum er kun begrunnet i påviste generelle sammenhenger mellom størrelse og kvalitet. Et spisset fagmiljø med gode nasjonale og internasjonale kontakter vil kunne tilby fullgod doktorgradsutdanning selv om det er mindre enn det, selv om det ikke er naturlig at man til en hver tid har 15 stipendiater. Regjeringen legger opp til et tydelig fritak fra slike minimumsstandarter for Samisk høyskole – noe vi slutter oss til. Vi vil understreke at det finnes andre miljøer hvor det kan være rimelig å avvike fra tilsvarende minimumsstandarter for størrelse hvor det er annen tydelig dokumentasjon på at kvaliteten er høy.

Forskerforbundet mener at det er nødvendig å utforme forskriften slik at den gir NOKUT handlingsrom til å vurdere kvaliteten også på annen måte enn bare etter kvantitativ størrelse.

§ 3-5(2)

I høringsbrevet omtaler departementet to alternative forslag til hvordan en helhetlig vurdering (i §3-5(2)) kan gjennomføres:

1) Utgangspunktet for en helhetlig vurdering er at alle krav i lover og forskrifter er fylt. Deretter vurderer NOKUT om institusjonen kan bære de fullmakter institusjonsakkrediteringen gir. Dersom disse ikke er tilfredsstillende oppnår ikke institusjonen akkreditering.

2) NOKUT gjennomfører en skjønnsmessig vurdering av kvantitative krav. Etter en helhetlig vurdering kan kravene til institusjonsakkreditering være oppfylt selv om ikke alle kvantitative krav er fylt.

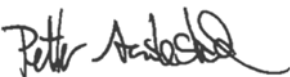
Forskerforbundet støtter med utgangspunkt i avveiningene over alternativ 2. Det er vanskelig å se disse alternativene igjen i endringsforslagene i §3-5(2).

§ 3-8

(3) ... To av disse skal være sentrale for regionale virksomheters verdiskapning, samtidig som fagområdene også må ha nasjonal betydning¹.

Forskerforbundet støtter dette forslaget.

Med vennlig hilsen
Forskerforbundet

Petter Aaslestad
Leder

Hilde Gunn Avløyp
Generalsekretær